

активно впроваджувати нові методи та технології навчання, щоб забезпечити якісний освітній процес для здобувачів по всій країні.

Література:

1. Доходи зведеного бюджету за 2022 рік. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Zvit_2022_sait.pdf
2. Звіт про огляд державного бюджету від 2021. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/budzhet/2021/12/Zvit.ohl.vytrat.derzh.byudzhetu.pidh.na.uk.ta%20nauk-ped.kadriv.ZVO.pdf>
3. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2023. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582
4. Про Державний бюджет України на 2024 рік: Закон України від 09.11.2023. № 3460-IX. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_of_2024-698

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-427-9-29>

ОПИТУВАННЯ СЛУХАЧІВ PHD ПРОГРАМ: ДОСВІД КНУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Сидоров М. В.-С.

*кандидат фізико-математичних наук, доцент,
завідувач кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Сальнікова С. А.

*кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри методології та методів соціологічних досліджень
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Вступ

Якість університетських освітніх програм великою мірою залежить від залученості усіх стейкхолдерів до їх реалізації. Тож думкою слухачів, зокрема PhD програм, цікавляться і ті, хто цю програму створював та реалізовує, і ті, хто її оцінює та експертує, і ті, кому важливі вміння та навички майбутніх учасників ринку праці. Започатковуючи моніторингове опитування UNIDOS (Університетське

Дослідження) у 2009 році м³ [1], соціологи КНУ імені Тараса Шевченка мали на меті отримати відгук від студентів щодо оцінки різних сторін їхнього життя, серед яких навчання, а отже, і оцінка поточного стану освітнього процесу, що дає підґрунтя для покращення змісту навчальних планів (документу за назвою ОП чи ОНП тоді ще не існувало) та навчальних дисциплін; згодом, у 2019 році, стартував окремий проєкт для оцінювання якості освітніх PhD програм [2; 3], який пізніше поширився і на інші освітні ступені. Із започаткуванням нового підходу до акредитації освітніх програм у 2019 році такого роду опитування почали проводити у багатьох закладах вищої освіти України. Маючи багатий досвід, соціологи КНУ імені Тараса Шевченка готові ділитися знаннями про організацію, проведення та інтерпретацію результатів дослідження із університетською спільнотою, зацікавленою у вивченні думки студентів PhD програм задля налагодження конструктивного зворотного зв'язку.

Про методологію дослідження

Вибірка і метод збору даних

Особливість PhD програм полягає у невеликому обсязі груп, тоді як стратегія дослідження є кількісною. Звідси, опитування слухачів PhD програм провадилося методом суцільного опитування.

Задовго до пандемії COVID-19 ми удосконалювали не лише інструментарій, а й метод формування вибірки. Це пов'язано не лише зі складністю реалізації f2f опитувань і простого методу відбору для надто великої генеральної сукупності, а й з потребою мінімізації процесу обробки та аналізу даних. Ми практикували онлайн опитування до пандемії COVID-19, тож нам вдалося швидко переорієнтуватися з традиційних методів опитування на веб-опитування. Спираючись на багаторічний досвід проведення онлайн-опитувань з 2006 року і впровадження LimeSurvey у 2008 році [4], ми провели опитування PhD студентів в онлайн-форматі на платформі LimeSurvey.

Використання LimeSurvey уможливило створення бази даних електронних адрес студентів КНУ імені Тараса Шевченка для прямого розсилання запрошень та нагадувань, дотримуючись анонімності у відповідях. Це підвищило здатність контролювати завершення опитувань, оцінювати рівні відповідей та помилок та зменшити залучення сторонніх респондентів.

³ Власне сам проєкт почався ще у 2004 році з тестування методики – інструментарію, вибірки – і проводився на окремих факультетах університету.

З іншого боку, ми перейшли від складної випадкової вибірки до суцільної стихійної вибірки [5, с. 91–92], останні, як відомо, не є випадковими. Проте у цьому виявилися дві переваги:

– Пандемія COVID-19, а згодом і повномасштабне вторгнення росії на територію України 24 лютого 2022 року, цілком «виправдовують» такі зміни до формування вибірки [6].

– Впровадження методів онлайн-опитувань позитивно відобразилося на зборі даних: аналіз упереджень показав, що різниця між даними, зібраними за допомогою паперових методів у 2019 році, та веб-методами у 2020 році, переважно була обумовлена труднощами, пов'язаними з якістю наповнення бази електронних адрес студентів та рівнем досяжності RR.

Деякі питання етичності дослідження

Послугуючись створеною базою даних електронних адрес, ми автоматично згенерували унікальні ключі доступу (токени) для кожного потенційного респондента. Кожен токен можна було використовувати лише один раз, що запобігало багаторазовому проходженню опитування зареєстрованими респондентами та участі сторонніх осіб.

Забезпечення анонімності респондентів та конфіденційності даних є обов'язковим елементом будь-яких досліджень, що збирають дані з людей. Функція анонізатора у LimeSurvey забезпечила не лише конфіденційність, але й анонімність, водночас даючи повний контроль за проходженням опитування в реальному часі. У порівнянні з неанонісними опитуваннями, вона створює дві окремі таблиці даних: перша таблиця містить відповіді респондентів і випадкові ключі, друга – базу даних електронних адрес, інструменти для розсилання запрошень та нагадувань й індикатор завершення анкет. Хоча неможливо було визначити, який респондент яку відповідь надав, можливо було визначити, чи респондент завершив анкету.

Про деякі результати дослідження

Наведемо деякі результати першого опитування PhD студентів в КНУ імені Тараса Шевченка.

Процедура збору даних, досяжність респондентів (RR)

3-поміж 831 наданої електронної адреси дійсними виявилось 824, на які були надіслані запрошення до участі у опитуванні. Протягом 2 тижнів тим, хто не відповів на запрошення або не повністю заповнив анкету, надсилались нагадування з інтервалом у 3–4 доби.

Таблиця 1

Показники реалізації суцільної вибірки

Всього запрошено	Відгукнулись / не відгукнулись на запрошення	Зразу відмовились від опитування	Частково заповнили опитувальник	Завершили опитування
824	551 / 273	164	52	335
100%	66,9% / 33,1%	19,%	6,3%	40,7%

Згідно з наведеними даними якість наповнення бази даних становить 99,16% (причини того, що адреси є недійсним, можуть бути технічними); досяжність респондентів – 40,7%. Зауважимо, що 8,3% студентів на момент опитування перебували у академічній відпустці.

Деякі результати опитування

Опитувальник слухачів програм PhD містить п'ять блоків та відкриті запитання про можливі зміни та покращення програми. Представимо по кожному блоку ту ознаку, яка є найбільш затребуваною для слухачів усіх PhD програм.

– *Зміст освітньої програми та якість викладання (16 ознак)*; одна ознака є характерною для більшості ОП: слухачі вважають, що не можуть достатньо вплинути на перегляд та зміни у освітній програмі.

– *Комунікація з науковим керівником (8 ознак)*; у середньому у слухачів PhD програм є потреба у зовнішніх консультантах, окрім наукового керівника.

– *Матеріальне забезпечення навчального процесу (5 ознак)*; за цим блоком запитань виявити спільної ознаки не вдалося.

– *Академічна мобільність та апробація результатів (6 ознак)*; за цим блоком запитань помітні розбіжності: одні слухачі потребують більшої залученості до наукових заходів, інші мають проблеми із можливістю стажування, як в Україні, так і за кордоном.

– *Академічна доброчесність та конфліктні ситуації (5 ознак)*; поінформованість про процедуру врегулювання конфліктних ситуацій в межах університету варіює, залежно від ОП.

Висновки

Опитування слухачів програм PhD КНУ імені Тараса Шевченка проводиться методом суцільного онлайн-опитування через запрошення, розіслані на електронні адреси слухачів, і провадиться, як правило, у січні – лютому або листопаді-грудні щороку. Використання LimeSurvey уможливило створення бази даних електронних адрес (зокрема, для автоматичної розсилки посилань), контроль за процедурою опитування, а також забезпечило анонімність та конфіденційність опитування. Опитувальник охоплює різні аспекти навчання на PhD програмі, результати демонструють загальну картину по кожній з них.

Література:

1. UNIDOS. Університетське соціальне дослідження. Факультет соціології. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2024. URL: <http://unidos.univ.kiev.ua/>
2. Sydorov M., Salnikova S. SERVQUAL Model in HEI Monitoring Survey as a Part of Quality Assurance Policy. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 2021. Vol. 170. P. 204-209. DOI: 10.2991/aebmr.k.210320.036
3. Москотіна Р., Сидоров М. Модифікований SERVPERF: аналіз пунктів методики. *Соціологічні студії*. 2022. № 1(20). С. 25–31. <https://doi.org/10.29038/2306-3971-2022-01-25-31>
4. Сидоров М. Використання систем комп'ютерного анкетування в Інтернеті. *Соціальні технології*. 2009. № 43. С. 164–175.
5. Сальнікова С. Вибірка у соціологічному дослідженні. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 252 с.
6. Dembitskyi S. Surveys in Ukraine in the Context of the Russian Full-Scale Invasion: Organizational Problems and Methodological Challenges. *Ukrainian Analytical Digest*. 2024. 6. P. 13-14. DOI: 10.3929/ethz-b-000675216

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-427-9-30>

СТАБІЛЬНІСТЬ ТА РОЗВИТОК У НАУКОВО-ОСВІТНІЙ СФЕРІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Сісецький А. П.

кандидат медичних наук,

асистент кафедри внутрішньої медицини № 3

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

м. Київ, Україна

Високий рівень національного наукового потенціалу в умовах війни потребує забезпечення психологічної стабільності, збереження і посилення креативності вчених. Активний творчий процес неможливий без глибокої самоідентифікації та зменшення психоемоційної напруги, яка порушує стабільність особистості та ускладнює її розвиток. Неодмінна умова цього – структурування внутрішнього психологічного простору.

З цією ціллю розроблена *методика голографічного моделювання*. У процесі внутрішнього “руху” від невизначних відчуттів до чіткого